

Териториално статистическо бюро - Югозапад
Отдел „Статистически изследвания - Благоевград“

ИНДИКАТОРИ ЗА БЕДНОСТ И СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ В ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД ПРЕЗ 2023 ГОДИНА

Индикаторите за бедност и социално включване са част от общите показатели на Европейската общност за проследяване на напредъка на страната в борбата с бедността и социалната изолация. Основен източник на статистически данни за пресмятане на общите индикатори е ежегодно провежданото наблюдение "Статистика на доходите и условията на живот (EU- SILC)".

Оценка на бедността

През 2023 г. линията на бедност общо за страната е 637.92 лв. средномесечно на лице от домакинство. При този размер на линията на бедност под прага на бедност са били 1 325.9 хил. лица, или 20.6% от населението на страната.

Данните от изследването позволяват изчисляване на линия на бедност за всяка област. Приложен е същият метод както при линията на бедност на национално ниво - 60% от средния общ разполагаем нетен доход на домакинствата в рамките на областта. За 2023 г. в област Благоевград размерът на линията на бедност е 579.87 лв. средномесечно на лице от домакинство, като под прага на тази линия са 15.3% от населението на областта (табл.1).

Таблица 1

Основни индикатори за бедност

Основни индикатори	2019	2020	2021	2022	2022
Линия на бедност - средномесечен размер - лв.	339.75	404.58	463.25	460.58	579,87
Относителен дял на бедните - % от населението	16.5	19.6	15.1	17.5	15.3
Относителен дял на бедните преди получаването на социалните трансфери - % от населението	35.1	39.2	39.9	42.3	45.0
Относителен дял на бедните преди получаването на социалните трансфери, с включени пенсии - % от населението	23.8	26.1	25.0	27.7	26.7
Отношение между доходите на най-бедните и най-богатите 20% от населението (S80/20)	6.8	5.9	5.5	5.2	4.1
Коефициент на Джини ¹	37.2	35.5	34.1	32.1	27.6

¹ Изчислява се на основата на данни от разпределението на лицата от домакинствата по доход и е нормиран в границите от 0 до 100.

ИНДИКАТОРИ ЗА БЕДНОСТ И СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ В ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД ПРЕЗ 2023 ГОДИНА

В сравнение с предходната година размерът на линията на бедност за област Благоевград през 2023 г. нараства с 25.9%, а за страната нараства с 21.3%. Относителният дял на бедното население намалява с 2.2 процентни пункта (табл. 1).

За 2023 г. област Благоевград се нарежда на десето място в страната по размер на линията на бедност. Най-ниската линия на бедност се наблюдава в областите Монтана – 446 лв. и Видин - 465 лв., а най-висока в област София (столица) – 990 лева.

Най-висок е относителният дял на бедните в областите Стара Загора - 25.8% и Кюстендил - 24.6%, а най-нисък в областите Габрово - 7.6% и Смолян - 9.6%.

В област Благоевград относителният дял на бедност при мъжете е 14.9%, а при жените - 15.7%. В сравнение с предходната година делът на бедност намалява и при двата пола - с 0.3 процентни пункта при мъжете и с 3.9 процентни пункта при жените.

Системата за социална защита има съществено значение за редуциране на бедността. Данните за 2023 г. на национално ниво показват, че ако в доходите на домакинствата се включат доходите от пенсии, но се изключат останалите социални трансфери (обезщетения, социални и семейни помощи и добавки), равнището на бедност се повишава от 20.6 до 28.5%, или със 7.9 процентни пункта. Съответно при изключване на пенсиите и останалите социални трансфери равнището на бедност нараства до 45.3%, или с 24.7 процентни пункта. За област Благоевград равнището на бедност се повишава съответно от 15.3% до 26.7%, или с 11.4 процентни пункта, докато при изключване на пенсиите и останалите социални трансфери равнището на бедност за областта нараства до 45.0% или с 29.7 процентни пункта.

Поляризацията на населението в област Благоевград по доход, измерен чрез съотношението на доходите между бедните и богатите слоеве на обществото за 2023 г. показва, че най-бедните 20% от домакинствата имат 4.1 пъти по-нисък доход от най-богатите 20%, като спрямо 2022 г. поляризацията е по-слабо изразена.

Материални лишения на домакинствата

В общите показатели за оценка на бедността са включени и субективни индикатори, свързани с материални лишения. Те показват субективната оценка и личните нагласи на лицата и домакинствата относно възможностите за задоволяване на отделни нужди и потребности. До 2020 г. за оценка на материалните лишения на домакинствата се използваха девет въпроса, свързани с потреблението на конкретни стоки и услуги. От 2021 г. се включва нов показател за тежки материални и социални лишения, който показва липсата на необходими и желани предмети за водене на достоен живот.

ИНДИКАТОРИ ЗА БЕДНОСТ И СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ В ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД ПРЕЗ 2023 ГОДИНА

През 2023 г. в област Благоевград 12.2% от населението живее в тежки материални лишения (ограничения в 7 от 13 показателя), което намалява спрямо предходната година с 2.4 процентни пункта.

Домакинства с нисък интензитет на икономическа активност

Лица, живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност, се дефинират като лица от възрастовата група 0 - 64 години, живеещи в домакинство, където възрастните (18 - 64-годишните с изключение на учащите от възрастовата група 18 - 24 години) работят под 20% от техния потенциал през референтния период.

Следвайки дефиницията, през 2023 г. в област Благоевград 9.2 хил. лица на възраст 18 - 64 години живеят в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност, или това са 5.7% от населението. Спрямо 2022 г. относителният им дял намалява с 4.0 процентни пункта.

Комбиниран индикатор

Във връзка с поставените цели по ключови области в стратегията „Европа 2030“ от изследването на доходите и условията на живот (EU-SILC) се изчислява комбиниран показател за регулярен мониторинг на напредъка на страните при изпълнение на националните подцели. Показателят включва лица, живеещи в риск от бедност, с материални и социални лишения и в домакинства на безработни или с нисък интензитет на икономическа активност.

Комбинирането на трите показателя показва, че през 2023 г. 30.0% от населението на страната, или 1 933.1 хил. лица, са били в риск от бедност и социално изключване. За област Благоевград през 2023 г. 69.7 хил. лица или 24.2% живеят в риск от бедност или социално изключване - съответно 20.7% от мъжете и 27.4 % от жените. Стойността на показателя намалява с 3.7 процентни пункта спрямо 2022 г. при мъжете и 2.6 при жените (табл.2).

ИНДИКАТОРИ ЗА БЕДНОСТ И СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ В ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД ПРЕЗ 2023 ГОДИНА

Таблица 2

Население в риск от бедност и социално изключване по пол

Население	2020	2021	2022	2023
Общо - хил.	78.2	74.3	81.4	69.7
Относителен дял от населението - %	25.8	24.6	27.2	24.2
Мъже - хил.	37.3	32.5	35.4	28.9
Относителен дял от населението - %	25.3	22.2	24.4	20.7
Жени - хил.	40.9	41.8	46.0	40.7
Относителен дял от населението - %	26.3	26.8	30.0	27.4

Деца в риск от бедност и материални лишения.

През 2023 г. 19.6% от децата на възраст 0 - 17 години в област Благоевград са изложени в риск от бедност, при 26.9% общо за страната.

В изследването „Статистика на доходите и условията на живот“ от 2013 г. се събират данни за материалните лишения на децата в домакинството (на възраст между 1 и 15 години). За оценка на материалните лишения при децата в домакинствата се използват тринадесет въпроса, свързани с потреблението на конкретни стоки и услуги, като например: почивка извън дома поне една седмица в годината (вкл. празници със семейството, гостуване при роднини, приятели, организирана почивка от училището и т.н.); редовни занимания с плуване, свирене на музикален инструмент, участие в младежки организации и др.; екипировка за игри навън (колело, ролери, кънки и др.); купуването на книги, които са подходящи за възрастта на децата (без учебници и учебни помагала); купуването на два чифта обувки по размер в зависимост от сезона и/или за всички сезони.

През 2023 г. в област Благоевград относителният дял на децата с материални лишения (лишени от поне един от 13 показателя) е 27.5%. Спрямо предходната година стойността на този показател се увеличава с 1.6 процентни пункта.

Методологични бележки

С Регламент (ЕС) 2019/1700 на Европейския парламент и на Съвета се определя обща рамка за европейската статистика за лицата и домакинствата, основана на индивидуални данни, събрани чрез извадки. Наблюдението за доходите и условията на живот (SILC), е част от изследванията включени в регламента, и се отнася до събирането на съпоставима и актуална информация за моментното състояние (cross-sectional data) и от повторени във времето (longitudinal data) изменения в доходите, равнище и структура на бедността и социалната изолация.

ИНДИКАТОРИ ЗА БЕДНОСТ И СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ В ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД ПРЕЗ 2023 ГОДИНА

Целевата съвкупност в изследването са всички **обикновени** домакинства и техните членове, живеещи на територията на страната в момента на наблюдение. Лицата, живеещи в колективни домакинства и в институции, са изключени като цяло от целевата съвкупност.

Размерът на извадката за 2023 г. включва 9 379 домакинства от 6 ротационни групи от всички области на страната. Освен домакинството, попаднало в извадката, обект на наблюдение са и всички негови членове на възраст 16 и повече навършени години. Извадката се състои от шест ротационни групи, като всяка година една от ротационните групи отпада от наблюдението и се заменя с нова. Този ротационен модел на извадка осигурява два типа данни:

- Моментни (данни от текущата година на наблюдение);
- Лонгитудинални (данни за домакинствата, участвали в поне две последователни години).

Наблюдението се провежда с два типа анкетни карти:

- Въпросник за домакинството;
- Индивидуална анкетна карта за всяко лице от домакинството на възраст 16 и повече навършени години.

Основни понятия

Линия на бедност

За изследване на равнището на бедност в методологията на Евростат се използва общ разполагаем нетен доход. Линията на бедност представлява 60% от средния общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Еквивалентни скали

За пресмятане на индикаторите за бедност и социално включване се използва общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица. Поради различния състав и брой лица в домакинствата се прилагат еквивалентни скали. Използва се модифицираната ОЕСД скала, според която първият възрастен на 14 и повече навършени години получава тегло единица, вторият възрастен на 14 и повече навършени години - тегло 0.5, и всяко дете под 14 години - тегло 0.3. Теглата се присъждат на всеки член на домакинството и се сумират, за да се получи еквивалентен размер на домакинството. Общият разполагаем нетен доход за всяко домакинство се разделя на неговия еквивалентен размер и се формира общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Образователна степен

ИНДИКАТОРИ ЗА БЕДНОСТ И СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ В ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД ПРЕЗ 2023 ГОДИНА

За определяне на образователното равнище е използвана Международната стандартна класификация на образованието (МСКО 2011):

МСКО 0 - Предучилищно образование

МСКО 1 - Начално образование

МСКО 2 - Основно (прогимназиално) образование

МСКО 3 - Средно образование

МСКО 4 - Професионално обучение след средно образование

МСКО 6 - Висше образование (бакалавър и професионален бакалавър)

МСКО 7 - Висше образование (магистър)

МСКО 8 - Висше образование (доктор).

Претегляне на данните

Базата данни за всяка страна съдържа следните тегла:

Домакинско тегло (целева променлива DB090) за получаване на действителния брой обикновени домакинства в страната.

Персонално тегло (целева променлива RB050) за получаване на действителния брой лица на територията на страната.

Персонално тегло за всеки член на домакинството на възраст 16 и повече навършени години (целева променлива RB040) за получаване на броя на лицата на възраст 16 и повече навършени години на територията на страната.

При изчисляване на индикаторите за бедност се използва персоналното тегло (RB050), тъй като статусът на бедност се изчислява на индивидуално ниво и целевата група се отнася към цялото население, живеещо в обикновени домакинства. За някои от индикаторите, фокусирани върху лицата на възраст 16 и повече навършени години (например „относителен дял на работещите бедни“), се използва персонално тегло (RB040) за лицата на възраст 16 и повече навършени години.

При изчисляване на индикаторите теглата се коригират с претеглящ фактор за отразяване на липсващите случаи (домакинства с нулеви доходи) в изследването (RB050a).

Поради извадковия характер на изследването за доходите и условията на живот по някои основни показатели са изчислени следните оценки в табл. 3:

**ИНДИКАТОРИ ЗА БЕДНОСТ И СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ
В ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД ПРЕЗ 2023 ГОДИНА**

Таблица 3

**Оценки на някои основни показатели в област Благоевград през 2023
година**

Индикатори	Относителен дял - %	Стандартна грешка
Население в риск от бедност и социално изключване - нова дефиниция		
Общо	24.2	3.3
Мъже	20.7	3.3
Жени	27.4	3.7
0 - 17 години	26.4	6.8
18 - 64 години	23.6	3.7
65+ години	23.9	3.5
Риск от бедност		
Общо	15.3	2.8
Мъже	14.9	2.9
Жени	15.7	3.2
0 - 17 години	19.6	5.7
18 - 64 години	16.3	3.3
65+ години	9.5	2.1
Материални лишения - нова дефиниция		
Общо	12.2	2.0
Мъже	10.5	2.1
Жени	13.9	2.4
0 - 17 години	11.6	4.8
18 - 64 години	10.7	2.1
65+ години	16.8	3.1

Повече информация за индикаторите на бедност и социално включване може да бъде намерена на сайта на НСИ в рубриката „Социално включване и условия на живот“ и в Информационна система ИНФОСТАТ.